

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.410.006.01.2021

Marek Borkowski
p.o. Dyrektor
Centrum Obsługi
Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych
w Opatowie
ul. Henryka Sienkiewicza 17
27-500 Opatów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/089 – Realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych w domach dziecka

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Placówka Opiekuńczo–Wychowawcza typu specjalistyczno–terapeutycznego w Opatowie, ul. Słowackiego 13, 27-500 Opatów (dalej: Placówka).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marek Borkowski, od 1 stycznia 2020 r. p.o. Dyrektor Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Opatowie. Uprzednio, od 25 sierpnia 2017 r. do 31 grudnia 2019 r. Dyrektorem Placówki była Agnieszka Jachimkowska.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domach dziecka z obowiązującymi przepisami prawa.2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w domach dziecka.3. Działania w domach dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do dnia zakończenia kontroli w jednostkach), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontroler	Zbigniew Jurkowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/55/2021 z 26 maja 2021 r. (akta kontroli str. 1-14)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. (dalej: ustawa o NIK).

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą wychowankom Placówki – dzieciom niepełnosprawnym, wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii oraz wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych – nie zapewniono kompleksowej pomocy, odpowiadającej ich zdiagnozowanym potrzebom. Placówka, zobowiązana do zapewnienia m.in. zajęć socjoterapeutycznych, kompensacyjnych, logopedycznych, terapeutycznych, odpowiedniej rehabilitacji i zajęć rewalidacyjnych, prowadziła zasadniczo tylko działania opiekuńczo-wychowawcze. W Placówce nie prowadzono wymaganej dokumentacji udziału wychowanków w zajęciach realizowanych przez psychologa lub pedagoga ani arkuszy badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych.

Pomoc specjalistyczna, określona dla każdego wychowanka w diagnozach psychofizycznych i planach pomocy, nie była udzielana w Placówce, a w innych podmiotach (szkole, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym lub szpitalu). Nierealizowanie zadań, które powinny być wykonywane w placówce typu specjalistyczno-terapeutycznego, związane było z brakiem wykwalifikowanej kadry. Osoba zatrudniona jako pedagog (jedyna na tym stanowisku) nie miała wymaganego tytułu zawodowego magistra na kierunku pedagogika albo pedagogika specjalna, a ponadto od 1 lipca 2019 r. do dnia zakończenia kontroli była nieobecna w pracy. Bez wymaganych kwalifikacji zatrudniono również cztery osoby na stanowisku opiekuna dziecięcego. W Placówce nie było terapeuty, a w okresie od początku stycznia 2019 r. do końca lutego 2020 r. także psychologa. Jeden z wychowawców prawdopodobnie dopuszczał się psychicznego i fizycznego znęcania się nad wychowankami, w związku z czym rozwiązano z nim stosunek pracy (przeprowadzono przeciwko niemu postępowanie karne).

Wszystkie osoby zostały dopuszczone do pracy z dziećmi bez uzyskania przed nawiązaniem z nimi stosunku pracy informacji, czy ich dane są zamieszczone w Rejestrach Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym. Pięć osób pracujących z dziećmi (psycholog, dwóch wychowawców oraz dwóch opiekunów dziecięcych) zostało zatrudnionych bez sprawdzenia, czy nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, a także, czy nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz czy władza rodzicielska nie jest im zawieszona ani ograniczona.

Wystąpiły przypadki przyjęcia do Placówki dzieci ponad limity określone w decyzjach Wojewody Świętokrzyskiego. Spośród 12 objętych szczegółowym badaniem diagnoz psychofizycznych, 11 sporządziły osoby do tego nieuprawnione, tj. wychowawcy lub nieposiadająca wymaganych kwalifikacji osoba zatrudniona na stanowisku pedagoga. W żadnej z poddanych sprawdzeniu diagnoz psychofizycznych nie zawarto wskazań dotyczących pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka oraz wskazań dotyczących przygotowania dziecka do usamodzielnienia. Podejmowano działania reintegracyjne, jednak tylko w jednym przypadku zakończyły się one powrotem wychowanka (po osiągnięciu pełnoletności) do rodziny biologicznej.

W wyniku stosowania wprowadzonych procedur regulujących sposób postępowania w sytuacji epidemicznej, wytycznych i instrukcji służb sanitarnych, skutecznie zapobiegano zakażeniu wychowanków wirusem SARS-CoV-2. W ramach projektu *Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19* zabezpieczono potrzeby wychowanków w zakresie środków ochrony indywidualnej oraz związane z nauką zdalną.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domach dziecka z obowiązującymi przepisami prawa

Opis stanu faktycznego

1.1. Placówka została utworzona na podstawie uchwały Rady Powiatu w Opatowie z 22 sierpnia 2016 r. i jako odrębna jednostka funkcjonowała do 31 grudnia 2019 r. Z dniem 1 stycznia 2020 r. utworzono Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Opatowie⁴, jako jednostkę do zapewnienia wspólnej obsługi pięciu placówek opiekuńczo-wychowawczych, będących jednostkami organizacyjnymi Samorządu Powiatu Opatowskiego, w tym Placówki. W § 8 statutu Placówki podano, że jej działalnością kieruje dyrektor Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Opatowie. Placówka była przeznaczona dla dzieci wymagających stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii oraz wymagających wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.

(akta kontroli str. 15-31)

Szczegółowa organizacja Placówki została określona w obowiązujących w okresie objętym kontrolą regulaminach organizacyjnych, uchwalonych przez Zarząd Powiatu w Opatowie⁵. Według tych regulaminów, w celu wykonywania zadań opiekuńczo-wychowawczych w Placówce, wyszczególniono następujące stanowiska: wychowawca, opiekun dziecięcy, psycholog, pedagog oraz pracownik socjalny. W regulaminach organizacyjnych podano, że Placówka wychowuje i sprawuje całodobową opiekę nad dziećmi, zaspokajając psychofizyczne potrzeby dziecka, odpowiednie do jego potrzeb życiowych, wieku i możliwości psychofizycznych. Dzieciom w Placówce powinien zostać zapewniony, według wskazań, dostęp do zajęć wychowawczych, kompensacyjnych, terapeutycznych oraz rewalidacyjnych.

(akta kontroli str. 32-66)

W Placówce zapewniono możliwość przyjmowania dzieci przez całą dobę.

(akta kontroli str. 67)

1.2. Wojewoda Świętokrzyski decyzją z 10 października 2017 r. zezwolił powiatowi opatowskiemu na prowadzenie Placówki na czas nieokreślony.

(akta kontroli str. 68-69)

Placówka na podstawie umowy użyczenia zawartej z Domem Pomocy Społecznej w Zochcinku dysponowała czternastoma lokalami o łącznej powierzchni 262 m², znajdującymi się na parterze budynku położonego na dwóch działkach w Opatowie przy ulicy Słowackiego 13. W budynku poza Placówką nie znajdowały się inne placówki opiekuńczo-wychowawcze. Placówka nie mieściła się na jednej nieruchomości gruntowej ani w jednym budynku z izbą wytrzeźwień lub podmiotami zapewniającymi całodobową opiekę, wymienionymi w art. 106 ust. 2a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁶ (dalej: ustawa o pieczy zastępczej).

(akta kontroli str. 103-113 i 489-500)

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Uchwała nr XIV.65.2019 Rady Powiatu w Opatowie z 20 września 2019 r. w sprawie utworzenia jednostki budżetowej pod nazwą Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Opatowie oraz nadania statutu tej jednostce i obsługiwanym jednostkom.

⁵ Załącznik nr 4 do uchwały nr 57.175.2019 Zarządu Powiatu w Opatowie z 18 grudnia 2019 r. w sprawie uchwalenia regulaminu organizacyjnego Placówki (obowiązujący od 1 stycznia 2020 r.). Wcześniej obowiązywał regulamin organizacyjny stanowiący załącznik nr 1 do uchwały nr 61.76.2016 Zarządu Powiatu w Opatowie z 2 września 2016 r. w sprawie uchwalenia regulaminu organizacyjnego Placówki.

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 821, ze zm.

1.3. Placówka zapewniła wychowankom: pokoje mieszkalne nie większe niż pięcioosobowe, właściwie oświetlone o powierzchni umożliwiającej przechowywanie rzeczy osobistych i swobodne korzystanie z wyposażenia; łazienki oraz miejsce do prania i suszenia rzeczy osobistych, w ilości pozwalającej na korzystanie z nich w sposób zapewniający intymność i zgodność z zasadami higieny; miejsca do nauki oraz przygotowywania posiłków (zapewniające odpowiednie warunki do przechowywania i obróbki żywności), a także przestrzeń mieszkalną do spożywania posiłków i wypoczynku. Pomieszczenia były pozbawione barier oraz ograniczeń i znajdowały się w należyłym stanie sanitarno-higienicznym.

(akta kontroli str. 489-500)

1.4. Na 1 stycznia 2019 r. Placówka była przeznaczona na przyjęcie 14 dzieci, co zostało określone w regulaminie organizacyjnym oraz w statucie. Wojewoda Świętokrzyski 13 maja 2019 r. wydał dwie decyzje zezwalające na przyjęcie do Placówki dwójki dzieci. W okresie od 1 stycznia do 14 lutego 2019 r., do Placówki było przyjętych 16 dzieci, natomiast od 15 lutego do 21 lutego 2019 r. – 15 dzieci. W związku z ww. decyzjami Wojewody, do Placówki było przyjętych co najwyżej 16 dzieci, z wyłączeniem okresu od 2 lipca 2019 r. do 1 sierpnia 2019 r., gdy było ich 17. W pozostałym okresie nie było przekroczenia limitu dzieci określonego w ustawie o pieczy zastępczej i decyzjach Wojewody Świętokrzyskiego.

(akta kontroli str. 32-73, 451-453)

Zgodnie z art. 230 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej, nie dłużej niż do 1 stycznia 2021 r. liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu specjalistyczno-terapeutycznego, nie mogła być wyższa niż 30.

1.5. Wychowankowie do 31 grudnia 2019 r. byli w wieku powyżej siedmiu lat, natomiast od 1 stycznia 2020 r. powyżej 10. roku życia, z wyłączeniem dwójki rodzeństwa. Jedno dziecko był w wieku poniżej 10. roku życia i zostało przyjęte ze starszym rodzeństwem. Wiek dziecka umożliwiający przyjęcie do Placówki został określony w statucie oraz w regulaminie organizacyjnym.

(akta kontroli str. 32-69 i 516-518)

Z art. 95 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej wynika, że w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu specjalistyczno-terapeutycznego, mogły zostać umieszczone dzieci poniżej 10. roku życia, w sytuacji gdy stanowiły rodzeństwo. Według art. 232 ust. 1 tej ustawy, w placówce do 31 grudnia 2019 r. mogły przebywać dzieci powyżej siódmego roku życia.

1.6. Na 1 stycznia 2019 r. stan zatrudnienia w Placówce wynosił 21 osób: dyrektor, dziesięciu wychowawców (ośmiu na całym etacie, dwóch w wymiarze ½ etatu – jeden z nich był zatrudniony ponadto na ½ etatu jako pedagog, natomiast drugi na ½ etatu jako pracownik socjalny), czterech opiekunów dziecięcych oraz sześciu pracowników obsługi. Stan zatrudnienia na 30 czerwca 2021 r. wynosił również 21 osób: p.o. dyrektor, 14 wychowawców (w tym jeden zatrudniony na ½ etatu, a ponadto jako pedagog na ½ etatu), psycholog (w wymiarze ½ etatu), opiekun dziecięcy oraz czterech pracowników obsługi. Liczba wychowawców wynosiła od 10 do 14. Osoby zatrudnione na stanowisku dyrektora oraz p.o. dyrektora spełniały wymogi określone w art. 97 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej oraz w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym⁷.

W latach 2019 – 2021 (I półrocze) w Placówce były zatrudnione 33 osoby, w tym 24 pracujące z dziećmi na stanowiskach wymienionych w art. 98 ust. 1 ustawy

⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 152.

o pieczy zastępczej⁸ (wychowawcy, pedagoga, psychologa, opiekuna dziecięcego oraz pracownika socjalnego – spełniał on wymóg określony w art. 98 ust. 1 pkt 6 ustawy o pieczy zastępczej). W ww. okresie nie było zatrudnionych osób prowadzących terapię.

Pedagog (zatrudniony w wymiarze ½ etatu), od 1 lipca 2019 r. do zakończenia kontroli był nieobecny w pracy. W latach 2019 – 2020 (do końca lutego) nie było zatrudnionego psychologa do realizacji zadań w Placówce. Od 1 marca 2020 r. do 28 lutego 2021 r. był zatrudniony psycholog (w ramach etatu miał ponadto świadczyć pracę w Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Opatowie oraz w czterech innych placówkach wchodzących w jego skład). Od 1 marca 2021 r. psycholog był zatrudniony w wymiarze ½ etatu (miał ponadto świadczyć pracę na rzecz Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Opatowie oraz dwóch innych placówek wchodzących w jego skład).

Psychologowi nie określono wymiaru czasu, w którym miał świadczyć pracę na rzecz poszczególnych jednostek. Średniotygodniowo czas przypadający na świadczenie pracy przez psychologa w poszczególnych jednostkach, w tym w Placówce, na pełnym etacie wynosił 6 godzin 40 minut, natomiast na ½ etatu – pięć godzin.

Wychowawcy posiadali wykształcenie wyższe, o którym mowa w art. 98 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej, natomiast psycholog ukończył studia wyższe na kierunku psychologia (nie miał prawa wykonywania zawodu, w związku z brakiem wpisu na stosowną listę). Osoba zatrudniona na stanowisku pedagoga nie posiadała tytułu zawodowego magistra na kierunku pedagogika albo pedagogika specjalna. Cztery osoby zatrudnione w Placówce jako opiekun dziecięcy nie ukończyły szkoły przygotowującej do pracy w zawodzie opiekuna dziecięcego lub pielęgniarki albo studiów pedagogicznych, w tym jedna z nich (nadal zatrudniona) uzyskała kwalifikacje do pracy jako opiekun dziecięcy 22 marca 2019 r. Trzy z tych osób, podczas kontroli NIK nie były już zatrudnione w Placówce (ostatnia z nich zakończyła pracę 27 lipca 2020 r.). Pozostałe dwie osoby zatrudnione jako opiekun dziecięcy posiadały powyższe kwalifikacje.

Z wszystkimi 24 osobami pracującymi w Placówce z dziećmi, stosunek pracy został nawiązany bez uzyskania informacji, czy ich dane są zamieszczone w Rejestrach Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym. Informacje w powyższym zakresie Placówka uzyskała dopiero w toku kontroli NIK. Stanowiły one, że dane żadnej z osób na dzień uzyskania informacji nie były zamieszczone w ww. Rejestrach. Ponadto z pięcioma osobami (psychologiem, dwoma wychowawcami oraz dwoma opiekunami dziecięcymi) nawiązano stosunek pracy bez sprawdzenia, czy:

- nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe. W przypadku trzech z nich sprawdzenia dokonano dopiero w okresie zatrudnienia ich w Placówce (na dzień sprawdzenia nie figurowały w kartotece karnej Krajowego Rejestru Karnego), natomiast w przypadku dwóch osób dopiero w toku kontroli NIK wystąpiono do Ministerstwa Sprawiedliwości oraz sądu o powyższe informacje. Biuro Informacyjne Krajowego Rejestru Karnego pismem z 13 lipca 2021 r. poinformowało Placówkę, że obecnie na podstawie Krajowego Rejestru Karnego nie jest możliwe ustalenie, czy ww. osoby figurowały w tym Rejestrze, na dzień kiedy zawarto z nimi stosunek pracy;
- nie były i nie są pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im zawieszona ani ograniczona (w świetle złożonych przez te osoby pisemnych oświadczeń, lecz dopiero gdy były już zatrudnione w Placówce, okoliczności te nie zachodziły).

⁸ Tj. wychowawca, pedagog, psycholog, osoba prowadząca terapię, opiekun dziecięcy, pracownik socjalny.

W przypadku pozostałych osób pracujących z dziećmi, stosunek pracy był nawiązany po sprawdzeniu, czy: nie są i nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej oraz ich władza rodzicielska nie jest zawieszona ani ograniczona; wypełniają obowiązek alimentacyjny - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynikał z tytułu egzekucyjnego; nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe oraz są zdolni do pracy w placówce opiekuńczo-wychowawczej, co zostało potwierdzone zaświadczeniem lekarskim o braku przeciwwskazań do tej pracy.

(akta kontroli str. 115-120, 388-448 i 512)

Spośród 24 osób pracujących w Placówce z dziećmi, pięć ukończyło szkolenia mające na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji (*Cyberprzemoc, dopalacze i narkotyki, Zaburzenia więzi emocjonalnych wśród dzieci przebywających w domach dziecka i rodzinach zastępczych, Trening zastępowania agresji*), w tym jedna również studia podyplomowe *Przygotowanie pedagogiczne*. Pracownicy Placówki nie ukończyli form dokształcania w zakresie reintegracji.

(akta kontroli str. 115-119)

Placówka nie korzystała z pomocy wolontariuszy przy zapewnianiu opieki lub wychowania nad dziećmi w niej przebywającymi oraz wykonywaniu innych czynności związanych z realizacją jej zadań.

(akta kontroli str. 120)

1.7. Do Placówki, a także organu prowadzącego (Starostwa Powiatowego w Opatowie), nie wpłynęły skargi dotyczące jej funkcjonowania. Również do Wojewody Świętokrzyskiego nie wpłynęły w latach 2019 – 2021 skargi dotyczące funkcjonowania Placówki. W toku kontroli NIK, Wojewoda Świętokrzyski poinformował, że w związku z treściami prasowymi dotyczącymi stosowania przez jednego z wychowawców Placówki przemocy fizycznej i psychicznej wobec wychowanków, w ramach nadzoru wystosował do Starosty Powiatu Opatowskiego pismo o przesłanie informacji dotyczących podjętych działań w celu wyjaśnienia zaistniałej sytuacji oraz zapewnienia dzieciom przebywającym w Placówce odpowiedniej opieki i niezbędnej pomocy specjalistycznej. Podał również, że według pisemnej informacji otrzymanej od Starosty w czerwcu 2020 r., sprawa została zgłoszona na Policję, a w Placówce został przeprowadzony audyt, natomiast wychowankowie zostali objęci pomocą psychologa. Wojewoda podał, że obecnie sytuacja w Placówce jest stabilna, dzieci są bezpieczne, a wychowawca, który dopuścił się nieprawidłowości został odsunięty od pracy. Na dzień zakończenia kontroli sprawa dotycząca przemocy nie została zakończona w postępowaniu sądowym. W toku audytu, o którym mowa wyżej przeprowadzonego przez organ prowadzący (Starostwo Powiatowe w Opatowie) zostały potwierdzone doniesienia prasowe. Według doniesień medialnych znęcanie polegało m.in. na biciu dzieci oraz polewaniu zimną wodą pod prysznicem. W związku z ciężkim naruszeniem przez wychowawcę podstawowych obowiązków pracowniczych p.o. Dyrektor Marek Borkowski 10 czerwca 2020 r. rozwiązał z nim umowę o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia.

(akta kontroli str. 96-102 i 198-199, 449-450)

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach przeprowadził w lutym 2019 r. kontrolę Placówki, obejmującą: przestrzeganie standardów opieki i wychowania; działania na rzecz utrzymywania przez dzieci kontaktów z rodziną; zaspokajanie potrzeb dzieci i respektowanie ich praw; przestrzeganie przepisów określających zasady działania Placówki. Wyniki kontroli przedstawiono w wystąpieniu pokontrolnym z 13 marca 2019 r., według którego, w Placówce realizowano prawidłowo zadania we wszystkich

kontrolowanych obszarach. Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości polegały przede wszystkim na braku wymaganych kwalifikacji osoby zatrudnionej na stanowisku opiekuna dziecięcego oraz nieprowadzeniu przez psychologa i pedagoga arkuszy badań i obserwacji psychologicznych i pedagogicznych. Dyrektor Agnieszka Jachimkowska pismem z 9 kwietnia 2019 r. poinformowała Wojewodę Świętokrzyskiego o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli str. 74-95)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Do pracy z dziećmi w Placówce dopuszczono osoby bez wymaganych kwalifikacji, bowiem wbrew przepisom art. 98 ust. 1 pkt 2 i 5 ustawy o pieczy zastępczej, zatrudniono osobę na stanowisku pedagoga, nieposiadającą tytułu zawodowego magistra na kierunku pedagogika albo pedagogika specjalna oraz cztery osoby na stanowisku opiekuna dziecięcego, które nie ukończyły szkoły przygotowującej do pracy w zawodzie opiekuna dziecięcego lub pielęgniarki, albo studiów pedagogicznych. Pedagoga oraz trzech opiekunów dziecięcych zatrudniła była Dyrektor Agnieszka Jachimkowska, natomiast jednego opiekuna dziecięcego zatrudnił p.o. Dyrektor Marek Borkowski.

(akta kontroli str. 115-120, 388-448 i 512)

2. Wszystkie osoby (ogółem 24) – zatrudnione po 1 października 2017 r., dopuszczono do pracy z dziećmi w Placówce bez uzyskania informacji, czy ich dane są zamieszczone w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości wobec małoletniego poniżej 15 lat wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze. Stanowiło to naruszenie art. 21 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym. Osoby zostały zatrudnione przez Agnieszkę Jachimkowską oraz przez p.o. Dyrektora Marka Borkowskiego.

(akta kontroli str. 115-120, 388-448 i 512)

3. Placówka nawiązała stosunek pracy z pięcioma osobami (psychologiem, dwoma wychowawcami oraz dwoma opiekunami dziecięcymi) bez sprawdzenia, czy nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, a także, czy nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz czy władza rodzicielska nie jest im zawieszona ani ograniczona. Było to niezgodnie z art. 98 ust. 3 pkt 1 i 3 ustawy o pieczy zastępczej. Wymienione osoby zostały zatrudnione przez p.o. Dyrektora Marka Borkowskiego.

(akta kontroli str. 115-120, 388-448 i 512)

Wyjaśniając przyczyny powyższych nieprawidłowości, była Dyrektor Agnieszka Jachimkowska podała, że były wynikiem jej przeoczenia i niewiedzy. Wyjaśniła, że nie otrzymywała sygnałów o nieprawidłowościach w działalności Placówki, w tym ze Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach. P.o. Dyrektor Marek Borkowski wyjaśnił, że od 1 stycznia 2020 r., kiedy zaczął kierować Placówką, intensywnie analizuje wszystkie obszary jej działalności. W wyniku prowadzonej analizy zdiagnozował niewłaściwe traktowanie dzieci przez jednego z wychowawców, co w konsekwencji zakończyło się jego sądowym ukaraniem. Podał, że sprawa przypadła na okres epidemii. Efektywnie udało się mu zapobiec zakażeniu koronawirusem wychowanków Placówki. Wyjaśnił również, że w trudnym okresie epidemii ciężko było uporządkować wszystkie

sprawy, które wynikają z ustaleń kontroli NIK. Podniósł, że wszystkie kwestie podniesione przez NIK zostaną we współpracy z Samorządem Powiatowym w miarę możliwości jak najszybciej doprowadzone do stanu zgodnego z prawem.

(akta kontroli str. 528-531)

OCENA CZĄSTKOWA

W Placówce zapewniono odpowiednie warunki lokalowe oraz przebywanie w niej dzieci spełniających wymogi dotyczące ich umieszczenia w tym podmiocie. Nie zatrudniano natomiast specjalistów do prowadzenia zajęć terapeutycznych. Dopuszczono do pracy z dziećmi osoby bez wymaganych kwalifikacji oraz bez uprzedniej weryfikacji spełniania przez nie określonych prawem warunków, w tym zwłaszcza, czy nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe oraz czy ich dane są zamieszczone w Rejestrach Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym. Jeden z wychowawców prawdopodobnie dopuszczał się psychicznego i fizycznego znęcania się nad wychowankami, w związku z czym rozwiązano z nim stosunek pracy (przeprowadzono przeciwko niemu postępowanie karne).

OBSZAR

2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w domach dziecka

Opis stanu faktycznego

2.1. Na próbie 12 spraw⁹ przeprowadzono badanie sporządzenia diagnozy psychofizycznej dziecka. W 11 przypadkach diagnoza psychofizyczna dziecka została sporządzona w czasie od ośmiu do 22 dni od przyjęcia dziecka do Placówki, natomiast jedną opracowano po upływie 41 dni (oczekiwano na dokumenty z innych podmiotów niezbędne do opracowania diagnozy). Ogółem 11 z 12 poddanych sprawdzeniu diagnoz psychofizycznych zostało sporządzonych przez osoby nieuprawnione, tj. przez wychowawców lub osobę zatrudnioną na stanowisku pedagoga, która nie posiadała wymaganych kwalifikacji, aby zostać zatrudnioną na tym stanowisku. Diagnozy nie były rzetelne, bowiem nie podano w żadnej diagnozie odpowiednio do wieku, rozwoju i doświadczeń dziecka wskazań dotyczących pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, lub przygotowania dziecka do usamodzielnienia.

We wszystkich diagnozach uwzględniono analizę: mocnych stron dziecka i jego potrzeb w zakresie opiekuńczym, rozwojowym, emocjonalnym oraz społecznym; przyczyn kryzysu w rodzinie oraz wpływu tego kryzysu na rozwój dziecka; relacji dziecka z jego najbliższym otoczeniem oraz osobami ważnymi dla dziecka; rozwoju dziecka. Każdorazowo diagnoza psychofizyczna zawierała, odpowiednio do wieku, rozwoju i doświadczeń dziecka, wskazania dotyczące: dalszej pracy pedagogicznej z dzieckiem; programu terapeutycznego; pracy z rodziną dziecka.

(akta kontroli str. 200-212)

2.2. W odniesieniu do 12 spraw, dla każdego dziecka niezwłocznie, tj. do siedmiu dni po sporządzeniu diagnozy psychofizycznej został opracowany przez wychowawcę kierującego procesem wychowawczym dziecka rzetelny plan pomocy (zarówno diagnozy psychofizyczne, jak i plany pomocy wskazywały na potrzebę prowadzenia specjalistycznych zajęć terapeutycznych z dziećmi, nie wskazując, czy mają one być prowadzone w Placówce, czy np. w szkole), we współpracy z asystentem rodziny prowadzącym pracę z rodziną dziecka lub podmiotem organizującym pracę z rodziną. Każdorazowo dokument został opracowany na podstawie: diagnozy psychofizycznej (uwzględnił wskazania w niej zawarte), dokumentacji dotyczącej dziecka, o której mowa w § 8 ust. 1 rozporządzenia

⁹ Wszystkich, w związku z przyjęciem dzieci do Placówki w latach 2019-2021 (ogółem ośmiu) oraz po dwóch w związku z przyjęciem dzieci do Placówki w 2018 r. oraz w 2017 r.

Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej¹⁰ (dalej: rozporządzenie w sprawie pieczy zastępczej), a także analizy określonej w § 15 ust. 4 pkt 3 tego rozporządzenia. Określone w planach pomocy cele i działania krótkoterminowe oraz długoterminowe były dostosowane indywidualnie do sytuacji dziecka (nie były standardowe, tj. takie same w każdym przypadku) i zostały określone precyzyjnie i realnie. Plany pomocy wskazywały na potrzebę prowadzenia z dziećmi specjalistycznych zajęć terapeutycznych. Realizacja poszczególnych planów pomocy przebiegała zgodnie z założonymi celami pracy z dziećmi, a także działaniami krótkoterminowymi i długoterminowymi. Dokumentacja dotycząca realizacji planów pomocy zawierała informacje: o procesie zmian rozwoju psychicznego i fizycznego w czasie pobytu dzieci w Placówce, na temat oceny efektów pracy z rodziną dzieci prowadzonej przez asystenta rodziny, w sytuacji gdy był on przydzielony rodzinie, a także podsumowanie realizacji założonych celów i działań, ze wskazaniem co udało się osiągnąć, a czego nie, co należy poprawić bądź zmienić. Nie wystąpiła sytuacja uzasadniająca potrzebę modyfikacji planów pomocy (wynikało to w szczególności z oceny sytuacji każdego dziecka dokonywanej przez zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka). Sytuacja dziecka oraz ich rodzin nie ulegała zmianie.

(akta kontroli str. 213-236 i 513)

W latach 2019 – 2021 przebywało w Placówce ogółem 24 wychowanków. Długość pobytu dziecka wynosiła od 10 miesięcy do 4 lat i 8 miesięcy. W Placówce było dziewięciu wychowanków, którzy przebywali w niej co najwyżej dwa lata. W powyższym okresie Placówkę opuściło dziesięciu wychowanków, z tego: sześciu wychowanków w związku z osiągnięciem 18. roku życia, dwóch zostało umieszczonych w rodzinie zastępczej, jeden powrócił do rodziny biologicznej, natomiast jeden zmarł. Stosownie do wymogów art. 100 ust. 4 i 4a ustawy o pieczy zastępczej, odpowiednio: zgłaszano informacje o przebywających w Placówce dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną do ośrodków adopcyjnych, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających oraz w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej składano do Sądu Rejonowego w Opatowie wnioski wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej. Do wniosku załączano opinię podmiotu prowadzącego pracę z rodziną.

(akta kontroli str. 451-452)

W Placówce prowadzone były zajęcia wychowawcze, natomiast nie realizowano specjalistycznych zajęć terapeutycznych.

(akta kontroli str. 454-488)

Placówka wydatkowała środki finansowe w celu zapewnienia świadczeń określonych w § 18 ust. 1 pkt 1-4 i 6-11 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 385-387)

Według wprowadzonych w Placówce uregulowań wewnętrznych, za gromadzenie i kompletowanie dokumentacji dotyczącej dzieci przebywających w Placówce byli odpowiedzialni wychowawcy (pracownicy Placówki zostali zapoznani z ich treścią). Ich zadaniem było m.in. prowadzenie zeszytów zajęć specjalistycznych dla każdego wychowanka.

W Placówce wprowadzono do stosowania *Kodeks etyki pracowników*, *Procedury przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków*, a także regulamin kar i nagród

¹⁰ Dz. U. Nr 292, poz. 1720.

wychowanków (zgodnie z jego treścią wychowanek miał prawo odwołania się od kary). Regulamin przewidywał następujące nagrody: pochwałę wychowanka przez wychowawcę oraz dyrektora Placówki wobec wszystkich, umieszczenie nazwiska wychowanka na tablicy samorządu Placówki, dodatkową kwotę kieszonkowego, zabawkę, słodycz, książkę lub wyjazd do kina.

Wprowadzone w Placówce uregulowania wewnętrzne określały w sposób czytelny zasady postępowania, w szczególności dotyczące: sposobu przekazywania i dokumentowania informacji między pracownikami placówki na temat dzieci, procesu ich wychowania i podejmowanych decyzji; ograniczenia agresji rówieśniczej oraz postępowania w sytuacji kryzysowej; zgłaszania przez wychowanków praw dziecka do swobody wypowiedzi, myśli i informacji na swój temat; podawania leków i właściwego prowadzenia dokumentacji medycznej. Treści uregulowań zostały przekazane wychowawcom i specjalistom zatrudnionym w Placówce (potwierdzili ten fakt podpisem) oraz ustnie dzieciom (w związku z charakterem schorzeń dzieci nie potwierdzały zapoznania ich z uregulowaniami). W Placówce stosowano zasady pozytywnej dyscypliny polegające na wzmacnianiu właściwych zachowań oraz naturalne i logiczne konsekwencje w sytuacji postępowania niezgodnego z wypracowanymi w placówce zasadami, unikając arbitralności wobec dzieci, stosowane metody wychowawcze nie naruszały godności dziecka i służyły prawidłowemu procesowi wychowania, metody działania wychowawców (z wyłączeniem jednej osoby, z którą rozwiązano stosunek pracy i wobec której jest prowadzone postępowanie karne), nie naruszały praw dziecka wynikających z art. 4 ustawy o pieczy zastępczej. Na wychowanków nie były nakładane kary.

(akta kontroli str. 32-66, 306-327 i 509-511)

2.3. Placówka funkcjonowała w sposób ciągły i nie miały miejsca sytuacje jej zamknięcia (np. w okresie wakacyjnym, świątecznym).

(akta kontroli str. 507)

Z list obecności za miesiące lipiec i grudzień 2019 r. i 2020 r. oraz zapisów w zeszycie dyżurów nocnych prowadzonych w Placówce, wynikało, że nie występowały przerwy w sprawowaniu opieki nad dziećmi w ciągu dnia. Wychowankom zapewniono opiekę co najmniej jednej osoby. W ciągu nocy minimum trzykrotnie przeprowadzano obchód.

(akta kontroli str. 501-507)

W zakresach czynności rozgraniczono zadania wychowawców i opiekunów dziecięcych.

(akta kontroli str. 121-197)

Spośród ogółem 24 wychowanków Placówki umieszczonych w niej w okresie objętym kontrolą, 18 skierowano do specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych (w okresie pobytu wszystkie dzieci, tj. 18 przebywały od poniedziałku do piątku w internacie, z wyłączeniem roku szkolnego 2020/2021 gdy jedno dziecko było dowożone codziennie przez Placówkę, natomiast pozostałe przebywały w internacie). Dwóch wychowanków zostało skierowanych do młodzieżowych ośrodków wychowawczych, a jeden do młodzieżowego ośrodka socjoterapii.

(akta kontroli str. 370-372 i 451-452)

Wychowankom nie zapewniono w Placówce kompleksowej pomocy, odpowiadającej ich zdiagnozowanym potrzebom, pomimo iż według art. 105 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej Placówka była zobowiązana do zapewnienia m.in. zajęć socjoterapeutycznych, kompensacyjnych, logopedycznych, terapeutycznych, odpowiedniej rehabilitacji i zajęć rewalidacyjnych, prowadziła zasadniczo tylko działania opiekuńczo-wychowawcze. Wpływ na tą sytuację miał brak odpowiednio wykwalifikowanej kadry w Placówce. Jednocześnie zajęć specjalistycznych nie

realizowali zatrudniony w niej psycholog, a także osoba na stanowisku pedagoga. W związku z tym, podejmowane działania opiekuńczo-wychowawcze ograniczały się jedynie do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych dzieci, co skutkowało tym, że w Placówce sprawowany był jedynie nadzór nad dziećmi. Zadania były wykonywane głównie przez wychowawców. Na podstawie dokumentacji za lipiec i grudzień 2019 r. i 2020 r. ustalono, że należycie była sprawowana przez nich opieka nad dziećmi, w tym w porze nocnej, odpowiadająca przyjętym założeniom i regulacjom w tym zakresie. Liczba wychowanków w czasie zajęć opiekuńczo-wychowawczych była zgodna z określoną w § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej. Każdy z wychowawców kierował procesem wychowawczym nie więcej niż 5 dzieci, tj. spełniony został wymóg określony w § 16 ust. 1 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

W wyniku stosowania wprowadzonych procedur regulujących sposób postępowania w sytuacji epidemicznej, wytycznych i instrukcji służb sanitarnych, skutecznie zapobiegano zakażeniu wychowanków wirusem SARS-CoV-2. Wobec obciążenia wychowanków Placówki niepełnosprawnościami ograniczającymi możliwość dokonywania prawidłowej oceny swojego zachowania, obostrzenia wprowadzone od 11 marca 2020 r. w związku ze stanem epidemicznym (głównie brak możliwości kontaktu ze środowiskiem zewnętrznym) miały niekorzystny wpływ na sytuację zdrowotną dzieci.

(akta kontroli str. 328-326, 370-372, 451-488 i 501-507)

2.4. Na wybranej próbie dokumentacji wychowanków (tych samych spraw, o których mowa w pkt 2.1.), ustalono, że dla każdego dziecka prowadzono *kartę pobytu dziecka*, uzupełnianą co miesiąc, zawierającą elementy określone w § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej. Karty dotyczyły aktualnych potrzeb i problemów wychowanków, identyfikowały trudności i definiowały działania zaradcze, nie zawierały zapisów ogólnikowych. W przypadku karty jednego z wychowanków nie została ona podpisana przez wychowawcę.

W Placówce nie prowadzono kart udziału wychowanków w zajęciach realizowanych przez psychologa, pedagoga lub osoby prowadzące terapię, z opisem ich przebiegu, a także arkuszy badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych, bowiem zajęcia takie nie były prowadzone.

(akta kontroli str. 255-275)

W Placówce prowadzono ewidencję dzieci, zawierającą wszystkie elementy określone w § 17 ust. 5 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, tj.: imię i nazwisko dziecka; datę i miejsce urodzenia dziecka; adres ostatniego miejsca zamieszkania dziecka; aktualny adres zamieszkania rodziców dziecka.

(akta kontroli str. 200)

Według art. 105 ust. 1 i 2 ustawy o pieczy zastępczej, placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Obowiązkiem placówki tego typu jest zapewnić zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne.

W przypadku 12 wychowanków, których dokumentacja była analizowana, Placówka prowadziła z nimi zajęcia wychowawcze, natomiast nie były prowadzone pozostałe

zajęcia wymienione w art. 105 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej. Pomoc specjalistyczna była im udzielana jedynie przez specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy (w dziesięciu przypadkach), a także w szpitalu specjalistycznym, gdzie przebywali oraz szkole. Według orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o potrzebie kształcenia, dzieci powinny mieć zapewnione specjalistyczne zajęcia.

(akta kontroli str. 454-488)

2.5. Oceny sytuacji dziecka dokonywał zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka (dalej: Zespół). Odrębnie przeprowadzano ocenę sytuacji każdego dziecka. Z posiedzeń Zespołu sporządzono każdorazowo protokół. W skład Zespołu weszli: Dyrektor (p.o. Dyrektor), psycholog (w okresie, gdy był zatrudniony), pracownik socjalny oraz pedagog (w okresie, gdy był obecny w pracy), wychowawcy kierujący procesem wychowawczym dziecka, przedstawiciele instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz kurator sądowy. Z dokumentów dotyczących prób podjęcia współpracy z rodzicami dzieci wynika, że osoby te nie przejawiały chęci kontaktu z Placówką oraz dziećmi. Według wychowawcy (lidera Placówki) są to osoby nieporadne życiowo, niezdolne do obiektywnej oceny sytuacji dziecka. Według p.o. Dyrektora Marka Borkowskiego, w związku z faktem, iż wychowankowie Placówki są dziećmi obciążonymi niepełnosprawnościami ograniczającymi możliwość dokonywania prawidłowej oceny swojego zachowania i swojej sytuacji (mnogość osób wzbudza u dzieci agresywne zachowanie – dzieci z dużymi zaburzeniami), nie uczestniczyli oni w posiedzeniach Zespołu. Zapisy w dokumentacji dotyczącej oceny sytuacji dziecka odnosiły się do wszystkich zagadnień wymienionych w art. 136 ustawy o pieczy zastępczej. Zespół dokonywał rzetelnych ocen każdego dziecka. Oceny te zostały przeprowadzone w miarę potrzeb nie rzadziej niż co pół roku (z wyłączeniem okresu epidemii COVID-19). Sporządzone oceny zawierały podpisy wszystkich osób oceniających oraz zapisy za jaki okres zostały sporządzone. Zapisy w dokumentacji dotyczącej oceny odnosiły się do wszystkich zagadnień, enumeratywnie wymienionych w art. 136 ustawy o pieczy zastępczej i nie były ogólnymi zapisami.

(akta kontroli str. 513)

2.6. Na próbie ośmiu spraw ustalono, że w sposób rzetelny sporządzano opinie, o których mowa w art. 139a ust. 1 i 2 ustawy o pieczy zastępczej. Podczas posiedzenia Zespołu każdorazowo dokonywano analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem.

(akta kontroli str. 513)

Wychowawca-lider Placówki wyjaśnił, że dzieci przebywające w Placówce mają schorzenia ograniczające możliwość obiektywnej oceny zachowania i zjawisk, wszelkie informacje o obowiązujących przepisach są w miarę możliwości przedstawiane im jedynie ustnie.

(akta kontroli str. 514)

2.7. W Placówce podjęto działania reintegracyjne wobec wszystkich przebywających w niej dzieci. Działania te polegały przede wszystkim na współpracy z ośrodkami pomocy społecznej oraz w miarę możliwości na utrzymaniu więzi rodzinnych. Każdorazowo badano możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej. Wpływ na formę podjętych działań miał fakt, iż rodzice dzieci nie przejawiali chęci kontaktu z Placówką oraz dziećmi. W jednym przypadku rodzic wychowanek miał sądowy zakaz kontaktu z nim. W wyniku działań Placówki, jeden wychowanek powrócił do rodziny biologicznej. Zarówno w diagnozach psychofizycznych, jak i w planach pomocy zawarto spójne zapisy dotyczące realnej możliwości powrotu dzieci do rodzin biologicznych.

(akta kontroli str. 200-236 i 276-287)

2.8. Na próbie sześciu spraw ustalono, że każdorazowo został terminowo wyznaczony opiekun usamodzielnienia oraz opracowano indywidualny program usamodzielnienia, zawierający elementy określone w art. 145 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej. Poszczególne programy były ukierunkowane na zdobywanie uprawnień odpowiadających zidentyfikowanym mocnym stronom i predyspozycjom wychowanka. Zostały opracowane przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia, w czasie co najmniej miesiąca przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności. Plany dotyczyły nauki samodzielnego funkcjonowania w życiu, głównie wykonywania podstawowych czynności umożliwiających egzystencję. Podejmowano działania zmierzające do usamodzielnienia wychowanków, w szczególności polegające na pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia oraz uzyskaniu przez nią w miarę możliwości zdrowotnych niezbędnymi umiejętnościami praktycznymi.

(akta kontroli str. 519-524)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Diagnozy psychofizyczne dzieci zostały sporządzone z naruszeniem § 14 ust. 2 i ust. 4 pkt 4 i 5 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, bowiem:
 - 11 z 12 poddanych sprawdzeniu diagnoz psychofizycznych zostało sporządzonych przez osoby nieuprawnione, tj. przez wychowawców (§ 14 ust. 2 przewiduje, że diagnozę może sporządzić tylko pedagog lub psycholog) lub osobę zatrudnioną na stanowisku pedagoga, która nie posiadała wymaganych kwalifikacji, aby zostać zatrudnioną na tym stanowisku (diagnozy zostały sporządzone w okresie, gdy Placówką kierowała Dyrektor Agnieszka Jachimkowska);
 - w żadnej z poddanych sprawdzeniu diagnozach psychofizycznych dzieci, nie zawarto wskazań dotyczących: pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka oraz przygotowania dziecka do usamodzielnienia (11 diagnoz zostało sporządzonych, gdy Placówką kierowała Dyrektor Agnieszka Jachimkowska, a jedna gdy p.o. Dyrektor Marek Borkowski).

(akta kontroli str. 213-236)

2. W Placówce nie zapewniono specjalistycznych zajęć terapeutycznych, o których mowa w art. 105 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej, tj.: socjoterapeutycznych, korekcyjnych, kompensacyjnych, logopedycznych, terapeutycznych, rekompensujących braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujących do życia społecznego, a także rehabilitacji i zajęć rewalidacyjnych dzieciom niepełnosprawnym. W przypadku 12 wychowanków, których dokumentację analizowano, pomoc specjalistyczna była im udzielana przez specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy (w dziesięciu przypadkach), a także w szpitalu specjalistycznym, gdzie przebywali, oraz w szkole.

(akta kontroli str. 454-488)

3. W Placówce nie prowadzono kart udziału wychowanków w zajęciach realizowanych przez psychologa oraz pedagoga, z opisem ich przebiegu, a także arkuszy badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych. Naruszono tym przepisy § 17 ust. 1 pkt 3 i 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, w myśl których obowiązek prowadzenia tych zajęć i dokumentów w placówce opiekuńczo-wychowawczej jest obligatoryjny.

(akta kontroli str. 255-275)

Zgodnie z art. 97 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej, placówką opiekuńczo-wychowawczą kieruje jej dyrektor, a zatem ponosi odpowiedzialność za jej działalność.

Odnosnie przyczyn powyższych nieprawidłowości była Dyrektor Agnieszka Jachimkowska i p.o. Dyrektor Marek Borkowski złożyli takie same wyjaśnienia jak w sprawie przyczyn nierawidłowości stwierdzonych w pierwszym obszarze niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 528-531)

OCENA CZĄSTKOWA

Placówka nie realizowała pomocy, wymaganej dla podmiotów typu specjalistyczno-terapeutycznego. Na wybranej próbie dokumentacji 12 wychowanków ustalono, że dla każdego dziecka niezwłocznie po przyjęciu do Placówki sporządzono diagnozę psychofizyczną, a następnie plan pomocy zawierający wymagane elementy. W 11 przypadkach diagnozy zostały sporządzone przez osoby nieuprawnione. W żadnej z poddanych sprawdzeniu diagnoz nie zawarto wskazań dotyczących pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka oraz wskazań dotyczących przygotowania dziecka do usamodzielnienia. Pomoc specjalistyczna wskazana w diagnozach psychofizycznych i planach pomocy była udzielana wychowankom w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, szpitalu specjalistycznym oraz w szkole, natomiast nie była udzielana w Placówce. W Placówce nie prowadzono kart udziału wychowanków w zajęciach realizowanych przez psychologa oraz pedagoga, z opisem ich przebiegu, a także arkuszy badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych, bowiem zajęcia takie nie były prowadzone, pomimo zatrudniania tych specjalistów. Obowiązek prowadzenia tych zajęć i dokumentów w placówce opiekuńczo-wychowawczej jest obowiązkowy. Podejmowano działania reintegracyjne.

OBSZAR

3. Działania w domach dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej dotyczące ustawowych zadań

Opis stanu faktycznego

3.1. W Placówce wdrożono procedury regulujące sposób postępowania w sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19, dotyczące realizacji ustawowych zadań związanych z zapewnieniem opieki oraz zaspokojeniem niezbędnych potrzeb, w tym ochrony przed możliwością zakażenia oraz sposobu postępowania dotyczącego miejsca odbywania kwarantanny. W Placówce nie wystąpiły problemy podczas realizacji zadań, związane z sytuacją epidemiczną. Według wprowadzonych rozwiązań, w szczególności: wychowankom będącym w izolacji wyznaczono stałego opiekuna (wyłącznie nad nim), wszystkie osoby wchodzące do Placówki podlegały obowiązkowemu pomiarowi temperatury (wprowadzono zakaz wejścia dla osób wykazujących niepokojące objawy), powierzchnie dotykowe podlegały regularnemu myciu i dezynfekcji, naczynia i sztućce podlegały myciu w zmywarce i wyparzeniu. Stan zdrowia wychowanków i pracowników Placówki podlegał regularnemu monitorowaniu.

W okresie epidemii nie zdiagnozowano w Placówce zakażenia COVID-19.

(akta kontroli str. 328-336 i 525-527)

3.2. Placówka stosowała otrzymane z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wytyczne w zakresie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2 oraz rekomendacje i instrukcje dla instytucji pieczy zastępczej, dotyczące zapobiegania zakażeniom wirusem SARS-CoV-2, określone przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

Ze środków własnych Placówki zakupiono środki ochrony osobistej (rękawiczki lateksowe, maseczki ochronne oraz żele antybakteryjne).

(akta kontroli str. 526-527)

3.3. Beneficjentem projektu *Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19* współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego było Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opatowie, które przekazało Placówce na podstawie umowy użyczenia, pochodzące z tego projektu: sprzęt komputerowy (12 laptopów), sprzęt audiowizualny (urządzenie wielofunkcyjne XEROX, projektor, ekran projekcyjny, głośniki komputerowe, mikrofon oraz telewizor), a także środki ochrony osobistej (640 sztuk maseczek ochronnych, 3200 sztuk rękawiczek oraz 38 litrów płynu antybakteryjnego). Ponadto w ramach projektu otrzymano wyposażenie miejsc odbywania kwarantanny (komplety pościeli, termometry, lodówki, mikrofalówki, czajniki elektryczne, łóżka, materace, telewizory i opiekacze do kanapek).

Otrzymany sprzęt komputerowy oraz przepustowość łącza internetowego w Placówce umożliwiały uczestnictwo wychowanków w zajęciach prowadzonych zdalnie.

(akta kontroli str. 526-527)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W wyniku stosowania wprowadzonych procedur regulujących sposób postępowania w sytuacji epidemicznej, wytycznych i instrukcji służb sanitarnych, skutecznie zapobiegnięto zakażeniu wychowanków wirusem SARS-CoV-2. Dzięki współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Opatowie, z projektu *Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19* zabezpieczono potrzeby wychowanków w zakresie nauki zdalnej, środków ochrony indywidualnej oraz organizacji miejsc kwarantanny.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Zatrudnianie do pracy z dziećmi wyłącznie osób posiadających wymagane kwalifikacje.
2. Dopuszczanie do pracy z dziećmi osób, po uzyskaniu informacji, że ich dane nie są zamieszczone w Rejestrach Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.
3. Nawiązywanie stosunku pracy z osobami pracującymi z dziećmi po sprawdzeniu, czy nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, a także, czy nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz czy władza rodzicielska nie jest im zawieszona ani ograniczona.
4. Zapewnienie wychowankom – według wskazań określonych w ich dokumentacji – zajęć prowadzonych przez psychologa, pedagoga oraz specjalistycznych zajęć terapeutycznych oraz sporządzania wymaganych kart udziału w zajęciach oraz arkuszy badań i obserwacji.
5. Zapewnienie sporządzania rzetelnych diagnoz psychofizycznych dzieci wyłącznie przez psychologa lub pedagoga, posiadającego wymagane kwalifikacje.

Uwagi

NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, października 2021 r.

Kontroler
Zbigniew Jurkowski
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
Dyrektor
Grzegorz Walendzik

.....
podpis